

De onlangs ingeschreven Wieringer schouw
Branding met plaque 2431

gebouwd in IJmuiden op basis van een tekening van een ontwerper, die meer plezierschepen naar oude lijnen had ontworpen. De 'stevenschouw' werd toen niet opgenomen omdat de SSRP geen enkele historische achtergrond voor dit type kon vinden.

Onlangs werd voor hetzelfde schip – door een nieuwe eigenaar – opnieuw Inschrijving in het Stamboek aangevraagd. We deden nu uitvoerig onderzoek en kwamen bij de zalmschouwen een stevenschouw tegen. Deze heeft inderdaad een aangezette steven, maar waar de naamgeving vandaan komt is helemaal onduidelijk. Wel kwamen we een scherpschouw in Edam tegen, gebouwd (geklonken) in 1942. Er werd bij verteld dat er mogelijk wel zo'n dertig van zijn gebouwd. Wij hadden er nog nooit van gehoord en kunnen ook in de literatuur niets terugvinden.

Vergeten, maar niet onbemind

In de vorige Spiegel stond het verhaal van de Veense boot die Alexander de Vos met zijn mensen heeft gebouwd. De tekst begint met de opmerking: 'die kenden wij nog niet'. Maar dit is niet het eerste (of laatste!) 'vergeten scheepje' waarvan een replica zal worden gebouwd.

In het dikke naslagwerk van Gerrit Jan Schutten *Verdwenen schepen* staan ruim 550 beschrijvingen van kleine, houten beroepsvaartuigen die ooit in Nederland hebben gevaren. Maar daarin komt de Veense boot niet voor. Het verhaal van De Vos is daarom belangrijk: het geeft een inkijkje in het proces dat er toe leidt dat een vergeten of verdwenen type toch opeens weer in de belangstelling komt. De SSRP heeft daarbij een direct belang, want onze stichting beoogt niets anders dan de belangstelling voor het traditionele Nederlandse Ronde en Platbodemjacht levend te houden.

Een paar voorbeelden

Op zaterdag 25 mei ging in Hardenberg een nieuw gebouwde zomp te water (zie volgende pagina). Hoe onwaarschijnlijk dat nu soms lijkt, ook op de beken en riviertjes ten oosten van de IJssel was ooit veel scheepvaart. Alleen al op de Regge voeren in 1830 ruim 160 zompen. En op de Berkel in diezelfde periode circa zeventig, evenals op de Vecht. Het dorp Enter was het centrum en telde toen ruim 120 schippers. Het is nu niet meer voor te stellen. De laatst bekende zomp was die van schipper Jans ten Berge. Na een tragisch incident in 1939 verkocht hij zijn *Regt door Zee* aan het Openluchtmuseum in Arnhem, waar de zomp in 1942 door een granaat werd getroffen. De overblijfselen van deze zomp zijn gereconstrueerd en worden nu tentoongesteld in het Zompenmuseum in Enter. (Dat is nu overigens

gesloten omdat het dit jaar volledig wordt vernieuwd. - red.) Vele jaren later liet een aantal liefhebbers zich inspireren om op basis van opmetingen en tekeningen van Gerrit Schutten weer een aantal nieuwe zompen op stapel te zetten. Met als resultaat dat er in Hardenberg weer liefst vijf grote en een kleintje lagen te pronken!

Schouwen

De schouw is ongetwijfeld een van de meest wijdverbreide Nederlandse scheepstypen, met een geschiedenis die vele eeuwen teruggaat. Ook de Veense boot behoort tot de schouwenfamilie. Direct na de oprichting van de SSRP werden er nog schouwen van hout gebouwd en logischerwijs hebben vele daarvan de tand des tijds niet overleefd. Een paar jaar geleden liet Peter Schouten zelfs nog een specifiek soort houten schouw te water: een zalmschouw.

De zalmschouw heeft de vorige eeuw als scheepstype gelukkig wel overleefd, omdat die al vrij vroeg in ijzer/staal werd gebouwd. In de loop der jaren trok de zalmschouw een grote schare fans aan. Belangrijk voor een scheepstype om te overleven!

Schouw met een scherp voorschip

Jaren geleden wilde een eigenaar zijn schip graag laten inschrijven in het Stamboek. Hij meldde het aan als 'stevenschouw', een zeeschouw met een scherpe voorsteven. Het schip was in 1951

Aanknopingspunt

Maar vervolgens vonden we in documentatie van de aangemelde schouw een oud keuringsrapport met de typering Wieringer schouw – een nieuw aanknopingspunt. Onderzoek bracht ons bij een aantal foto's van originele, houten Wieringer schouwen in de Zuiderzeecollectie. Onze conclusie was dat de ontwerper van de in te schrijven schouw zeer waarschijnlijk is geïnspireerd door de Wieringer schouw. Zo is ze nu ook in het Stamboek ingeschreven!

Kort geleden kregen we plotseling informatie over een vergelijkbare schouw, gebouwd op een historische werf in Noord-Holland. Uiteindelijk bleek de tekening van deze schouw gebaseerd te zijn op de tekening van een Marker rondbouw, maar dan als schouw. Het laat zien hoeveel resultaat goed onderzoek naar een scheepstype kan opleveren, gevolgd door het vastleggen van de historie ervan.

Jan Eissens, Stamboekbeheerder, stamboek@ssrp.nl
www.ssrp.nl, geheugen.ssrp.nl

SSRP

De Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten (SSRP) is opgericht in 1955. De SSRP maakt samen met andere behoudsorganisaties deel uit van de Federatie Varend Erfgoed Nederland (FVEN), gesprekspartner van de overheid. Administratie: Rita Eissens - van Goor. Stamboekbeheer: Jan Eissens. Tel. 050-4094094 E-mail: administratie@ssrp.nl